

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה

בצל המלחמה || 2024

21-22 במאי

סיכום המושב: כיצד משיגים תקומה כלכלית ותעסוקתית לאזורי הצפון והדרום יו"ר המושב: דפנה אבירם-ניצן

דפנה אבירם-ניצן, מנהלת המרכז לממשל וכלכלה, המכון הישראלי לדמוקרטיה:

לפני למעלה משבע שנים הקמנו את צוות שוק העבודה העתידי, כדי להיערך לעתיד של שוק העבודה העתידי. לא דמיינו אז שבמהלך הדרך נמצא את עצמנו נמצא את עצמנו מתמודדים עם משברים כמו משבר הקורונה ומלחמת חרבות ברזל. בן לילה מצאו את עצמם עשרות אלפי אנשים מפונים מבתיים. אנשים הורחקו לא רק מביתם אלא גם ממקום עבודתם (לפחות חלקם). ענפים שלמים הפסיקו לעבוד או פשוט הפכו ללא רלוונטיים מהיעדר ביקוש, כמו ענף האירוח. ענפים אחרים מתמודדים עם מחסור חמור בעובדים, כמו ענפי הבנייה והחקלאות, וגם בשאר הענפים עסקים רבים היו צריכים להוציא את עובדיהם לחל"ת. גם היום, כמעט 8 חודשים מה-7 באוקטובר, המעסיקים והעובדים עדיין מתקשים להתמודד עם אתגרי השעה.

הפינוי של האוכלוסייה נעשה לאזורים שונים בארץ, מבלי מחשבה מספקת על צרכי התעסוקה של האוכלוסיות המפונות, לצד העובדה שבחודש הראשון לא היה לאף גורם ממשלתי מידע מסודר על המפונים, מיקומם והמאפיינים שלהם – העובדות האלו הקשו מאוד על מתן מענה יעיל ומהיר, והדבר מקשה עד היום על המפונים, שחלקם מתקשים מאוד עד היום לשמור על פרנסתם. גם מסלול החל"ת והמענה הממשלתי הקיים לא סיפק מענה מספיק, כמו שראש עריית קריית שמונה אביחי שטרן אמר אתמול בכנס הזה ממש:

הוקרנו הסרטונים הבאים:

ראש עריית קריית שמונה אביחי שטרן (הוצג מהקלטה): קריית שמונה פונו אחרונים, ובשלב הזה לא נשארו בתי מלון בארץ והתושבים פוזרו בכל רחבי הארץ. אנחנו רשות קטנה – כל העירייה זה 200 עובדים. גם אם אני אשים עובד על כל מלון אין לנו אפשרות לספק את הקשר המינימלי שהתושב צריך עם הרשות שלו.

הוצג קטע מן התקשורת – ראיון עם מרב בן זקן: אני גרה בקיבוץ לא מפונה, בכפר בלום. אותו עובד שעובד איתי באותו מקום עבודה (שמקום העבודה עצמו מפונה) שמגיע מקריית שמונה, הוא כן מקבל הארכה של החל"ת. אני לא מקבלת הארכה של החל"ת כי אני לא מפונה, וזה אותו מקום עבודה, ואין לי אפשרות למצוא עבודה אחרת – כמעט 80% מהעסקים פה סגורים.

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה

בצל המלחמה || 2024

21-22 במאי

זו הייתה תזכורת למציאות שאיתה מתמודדים המפונים.

אנחנו מברכים על הקמת מנהלת תקומה, וחבל שלא קם עדיין גוף שייתן מענה לתושבי הצפון. החלטנו לפתוח את המושב הזה בהצגת מחקר שעשה ד"ר איתמר יקיר בנושא.

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה

בצל המלחמה || 2024

21-22 במאי

ד"ר איתמר יקיר, חוקר במרכז לממשל וכלכלה, המכון הישראלי לדמוקרטיה:

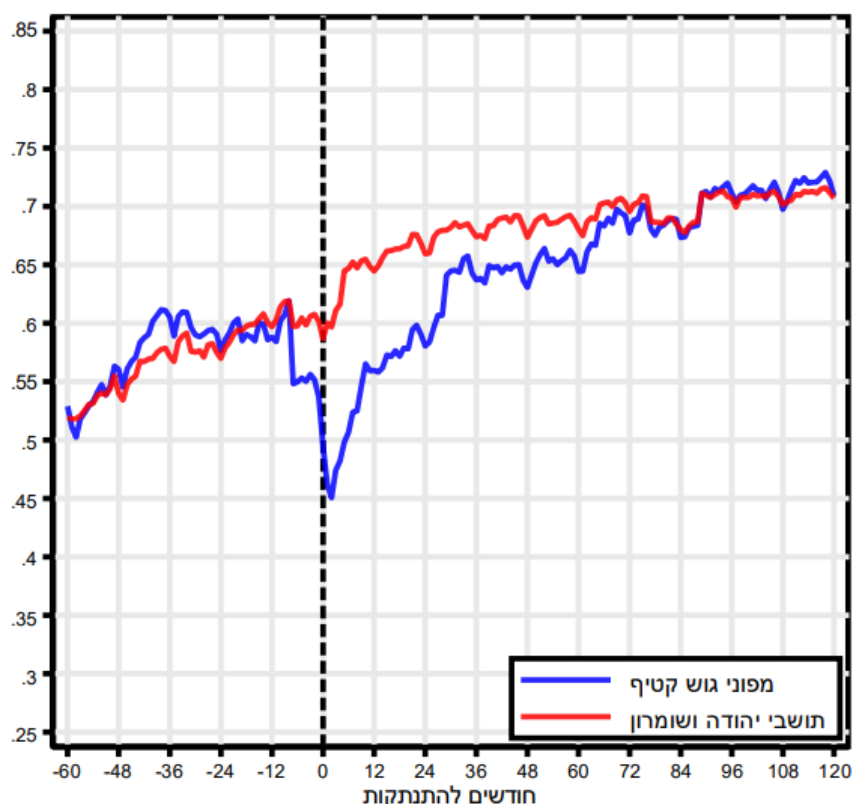
למחקר המלא: ההשפעה ארוכת הטווח של פינוי יישובים על השכר והתעסוקה

שאלת המחקר שלנו הייתה מה יכולות להיות ההשפעות הכלכליות ובפרט התעסוקתיות של פינוי יישובים. בגלל שאנחנו לא יכולים להסתכל על העתיד, הסתכלנו על מקרים מהעבר. המקרה הכי דומה שיש לנו נתונים לגביו היה תוכנית ההתנתקות.

השוונו את האנשים שהתגוררו במה שקראו אז מועצה אזורית חוף עזה, גוש קטיף, לתושבים דומים ביהודה ושומרון. ההנחה היא שהאוכלוסיות הללו היו דומות מספיק בשביל לשמש כקבוצת ביקורת. אציג כאן כמה מהתוצאות העיקריות.

נתחיל משכירים בגילאי עבודה. כפי שניתן לראות, 5 שנים לפני ההתנתקות האוכלוסיות של יהודה ושומרון וגוש קטיף באמת די דומות, וסביב התנתקות מפוני התנתקות חוו נפילה בתעסוקה שעברו התאוששות רק אחרי 5-6 שנים.

שיעורי התעסוקה בקרב תושבי גוש קטיף ותושבי 4 מועצות אזוריות ביו"ש, ילידי 1955-1984:

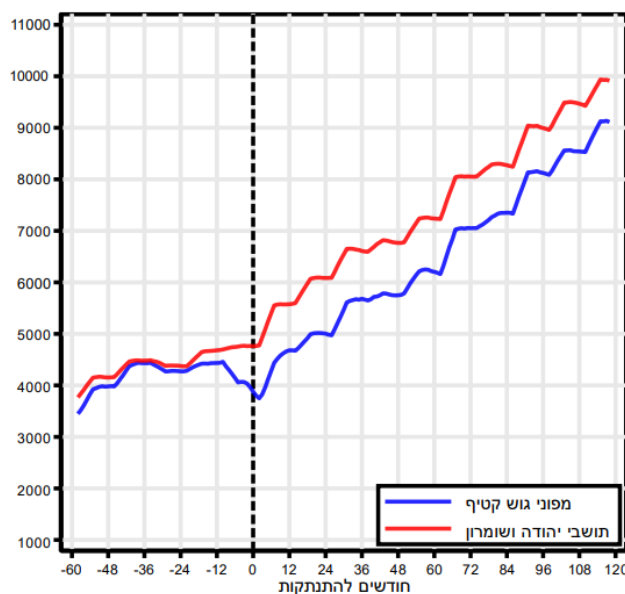
כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה

בצל המלחמה || 2024

21-22 במאי

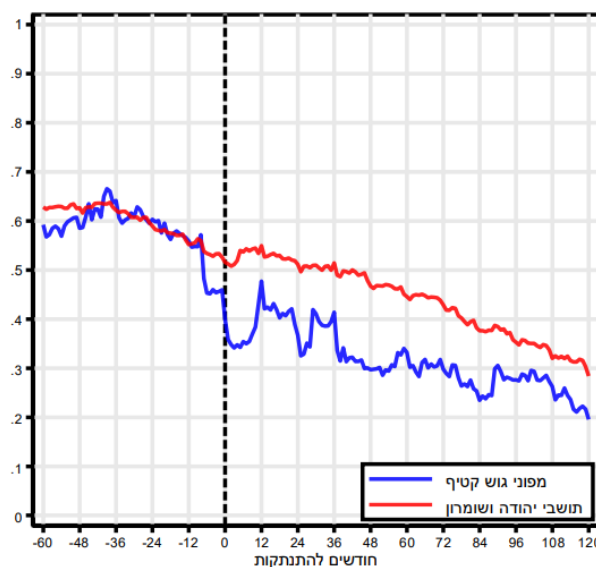
התעסוקה התאוששה, השכר – לא. פער השכר נגרר קדימה על פני טווח שנים ניכר.

הכנסה חודשית בקרב תושבי גוש קטיף ותושבי 4 מועצות אזוריות ביו"ש, ילידי 1955-1984:

בקרב תושבי גוש קטיף לקראת גיל פרישה – גם התעסוקה לא התאוששה. הפינוי הוביל לפרישה מוקדמת. זה דבר שחשוב ללמוד למקרה של הפינוי הנוכחי – עובדים מבוגרים הם אוכלוסייה פגיעה יותר להפסקת קריירה בעקבות פינוי.

שיעורי התעסוקה בקרב תושבי גוש קטיף ותושבי 4 מועצות אזוריות ביו"ש, ילידי 1940-1949:

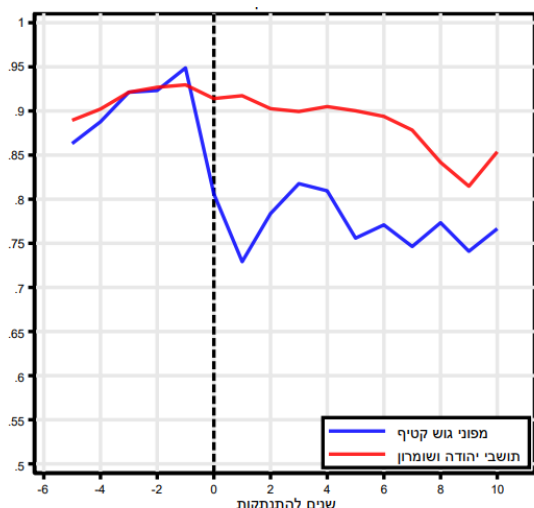
כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה

בצל המלחמה || 2024

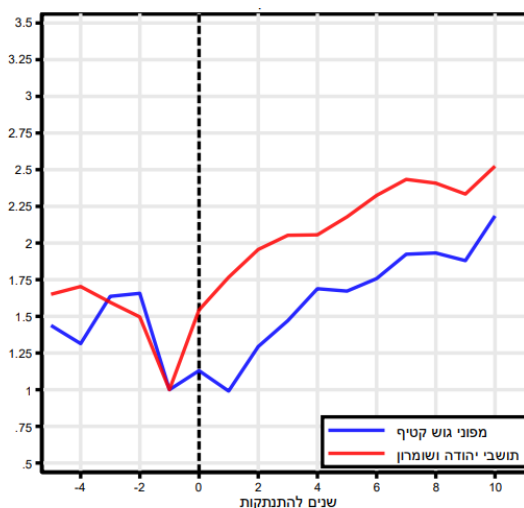
21-22 במאי

גם בקרב עצמאים – עוצמת ומשך הפגיעה היו ארוכים הרבה יותר. מכה גם יותר קשה וגם יותר ממושכת.

שיעורי בעלי הכנסה בקרב מי שהיו עצמאים ערב ההתנתקות

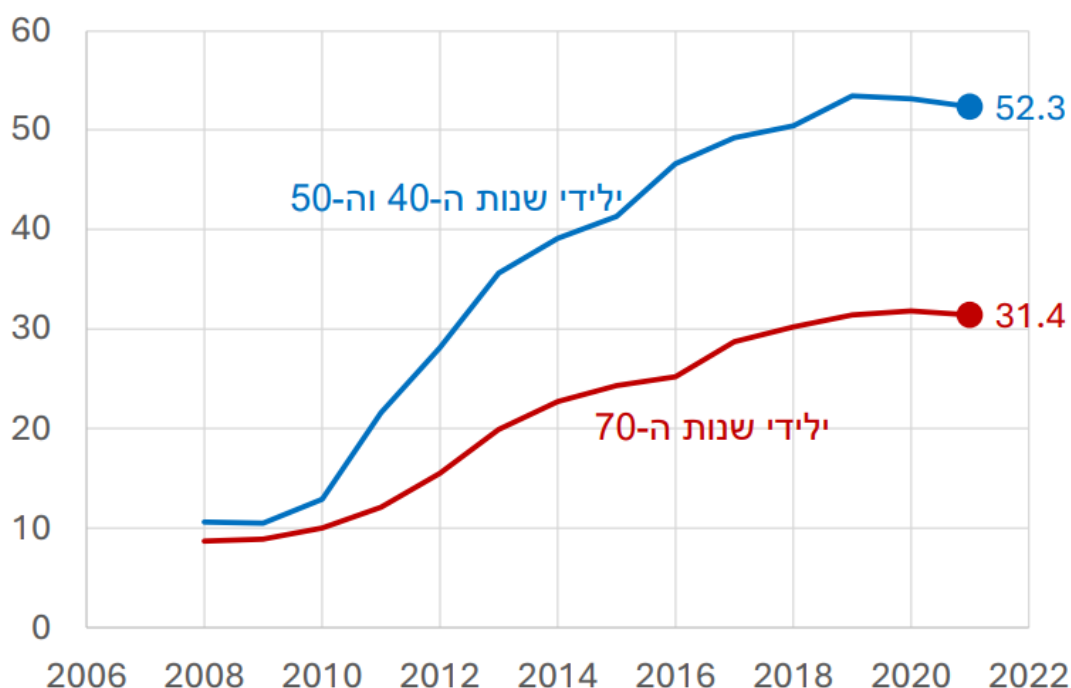

מדד הכנסה בקרב מי שהיו עצמאים ערב ההתנתקות

נקודה חשובה נוספת היא דפוסי החזרה אל הקהילות. בהתנתקות לא הייתה חזרה אל הישובים אבל הייתה חזרה אל הקהילות, והמחקר מצא שאנשים שפנו יחסית בצעירותם נטו הרבה פחות לחזור לישובי הקבע, הישובים שרוב הקהילה שפונתה התכנסה אליהם, מאשר מפוני התנתקות מבוגרים יותר.

שיעור המפונים המתגוררים ביישוב שבו מתגוררת רוב קהילתם המקורית (%):

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה

בצל המלחמה || 2024

21-22 במאי

מה זה אומר לנו על היום?

על אף הפוקוס המובן על ישובי הדרום, גם הצפון צריך תשומת לב - ישובי גבול הצפון מאופיינים ברמת הכנסה והשכלה נמוכות, גם בהשוואה לגבול הדרום. זה אומר שיש להם פחות אלטרנטיבות. זו סיבה טובה לשים פוקוס משמעותי על ישובי הצפון. עוד דבר שמשלים בהקשר הזה הוא ששמפוני הצפון מאופיינים הרבה יותר בתעסוקה עצמאית ביחס למפוני הדרום – גם אוכלוסייה פגיעה מאוד לפגיעה כלכלית בעת פינוי.

אז מה אפשר ללמוד? יש הבדלים משמעותיים בין המקרים. בהתנתקות לא הייתה חזרה לישוב המקורי, אבל הפינוי עצמו היה יותר מתוכנן ולא היו פגיעות בנפש. בכל זאת – אפשר ללמוד מי האוכלוסיות הפגיעות ביותר – מבוגרים ועצמאים – ושדפוס החזרה לקהילות צפויות להיות שונים מאוד בין עובדים צעירים ומבוססים שיש להם אפשרויות אחרות, ומי שלא. בכל זאת - הפעם לפחות, יש לאן לחזור.

נקודה אחרונה – כבר עבשיו מתחילות לעלות השאלות על מי חוזר, מי נשאר ובאיזה תזמון. אני חושב שזו שאלה מרכזית גם מבחינת מיפוי המצב בשטח וגם בעיצוב מדיניות.

חדשות • מדיני ביטחון

קהילת ניר עוז בסכנת פיצול: עשרות משפחות צעירות שוקלות לעבור לקיבוץ מחוץ לעוטף

כרבע מתושבי הקיבוץ נחטפו או נרצחו ב-7 באוקטובר, וכשליש מהשורדים מבקשים לעבור יחד לקיבוץ בית ניר, כקהילה. במנהלת תקומה הוחלט על הקמת ועדה בראשות שופט לבחון את המקרה ומקרים נוספים של התפצלות בקהילות עוטף עזה

25

קריאת זן שמירה

הארץ, 19 במאי 2024

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה

בצל המלחמה || 2024

21-22 במאי

רני דודאי, מנכ"ל ג'וינט-תבת:

אני לא בטוח שהמשפט האחרון שאמרת, שהפעם יש לאן לחזור, הוא משהו שיסכימו לגביו.

האתגר מספר אחת שלנו הוא התעסוקה – 50% מהעובדים של מפעל בשדרות שדיברנו איתו עזבו, ונדרשה עלייה משמעותית בשכר להביא עובדים חדשים. המדינה יודעת לתת כסף, פחות או יותר, אבל לא בהכרח לטפל בדברים המורכבים יותר. יש לנו היום דילמות שאף אחד לא חשב עליהן – לא רוצים לשכור דירות היום בשדרות בקומה העליונה (מהטיל) ולא בראשונה (מהטוריסטים). הראשונים להיפגע הם האוכלוסיות המוחלשות – צעירים בסיכון, נשים, ועוד ועוד ועוד. הם הראשונים להיפגע והאחרונים לחזור. מה הנתון העדכני בשירות התעסוקה? אופיר עדכן אותי – 190 אלף דורשי עבודה, לעומת מצב רגיל של 150-160 אלף. בסופו של דבר יש rebound. אז למה אנחנו חוששים? כי הסיפור הבטחוני עלול למנוע מאנשים, בייחוד חלשים, לחזור לבתייהם וזה הסיפור שמעסיק אותנו. נקודת המבט של החלשים.

אנחנו בג'וינט תב"ת מתעסקים הרבה באתגרי פריון העבודה הנמוך שמלווה את ישראל כבר הרבה שנים. האוכלוסיות החלשות מרוכזות בענפים עם הפריון הנמוך, וזה חלק מהסיבה שהם הראשונים להיפגע. אנחנו והשותפים שלנו – משרד העבודה, מנהלת תקומה בדרום, יצאנו בסט של פעולות שמסתכלות על הדבר הזה. אנשים שנפגעים מטרומה, אם הם לא חוזרים לתעסוקה בחודשיים הראשונים, חצי מהם לא חוזרים. אחרי עוד חצי שנה 25% חוזרים. אחרי שנתיים הסיכוי מתקרב לאפס, לחזור למעגל התעסוקה. תגובה מהירה היא מאוד מאוד חשובה ואנחנו מייצרים את המענים שיעזרו לאנשים לשמר את הקשר עם מקום העבודה גם אם האדם עבר למקום רחוק ממקום העבודה שלו. מבייביסיטר ועד נסיעות.

לא פחות חשוב – ההסתכלות על ההכשרות המקצועיות. בקורונה – ישראל החמיצה את ההזדמנות שלה לנצל את המשבר בשביל להכשיר את האוכלוסיות המוחלשות. אנחנו עכשיו, בלי סיוע כלכלי של הממשלה אבל בשיתוף פעולה איתה, עובדים על לתת לאנשים את הכישורים שהם צריכים, ובשיתוף פעולה עם המעסיקים הגדולים במשק כדי שאנשים יוכלו לחזור לעבודה.

אנחנו מסתכלים על זה במונחים של build back build better. אנחנו מאוד מאוד מקווים ומאמינים שהממשלה תתעשת ותתגייס לייצר את הרלוונטיות של המענים. את הדרג הפוליטי אני שם בצד, אבל את הדרג המקצועי צריך לחזק.

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה

בצל המלחמה || 2024

21-22 במאי

מיכל פרנק, לשעבר מנכ"לית משרד התחבורה, יועצת בכירה במנהלת תקומה:

קיבלנו מנדט במנהלת תקומה לתכנון השיקום של העוטף במסגרת החלטת ממשלה. מטרתנו כמנהלת, המדד שלנו הוא להחזיר את הישובים והתושבים ולחזק את החבל שיהיה חזק ויתמודד בהצלחה עם אתגרי העתיד. בהקשר הזה החוזק הכלכלי של העוטף הוא קריטי. המציאות הכתיבה שזה לא העסיק מספיק את מי שפונה כי הם היו כל כך טרודים באי ודאות לגבי איפה נישן ולכן ילכו הילדים ומה קורה עם המשפחות, שהם לא יכלו להתפנות לזה. חיזוק הכלכלה הוא מנוע מרכזי בשיקום העוטף. יש בזה 4 מיליארד שקל בעולמות כלכלה, מעל 600 מיליון שקל לתעסוקה, בשלושת המגזרים, וזה באמת אירוע משמעותי.

האירוע חזק תקדים. זה גם אירוע אסטרטגי וגם חובה מוסרית לשקם את העוטף. זה לא מצב רגיל של השתתפות ותעסוקה. זו אוכלוסייה מאוד חזקה. זה מקום עם 91% תעסוקה לפני ה-7 באוקטובר, מעל 30% אקדמאים.

את המחקר שהוצג קראנו לשמחתנו עוד בתהליך העבודה עליו, ולמדנו ממנו ומאירועי גוש קטיף ומקרים דומים ששיקום תעסוקתי הוא ארוך טווח וזה תהליך מאוד דינמי. לפעמים יש משברים שהם אישיים ויש משברים שהם כלכליים. בנינו תוכניות במגוון נקודות התערבות, ועבשיו אנחנו מתמקדים במניעה. אנחנו מבינים שהדברים הכי טובים שאנחנו יכולים לעשות היא לחזק את המסוגלות, הכישורים והעסקים בעוטף. בשיקום גוש קטיף היה מה שנקרא תעסוקטיף שלמדו מהר מאוד שכשמתמקדים בהשמה קל מאוד להגיע להשמה ושהעובד לא ימשיך לעבוד לזמן ארוך במקום החדש. אנחנו מנסים להתרכז בחוסן.

עוד משהו – התאמות של מקומות תעסוקה בתנאים המשתנים. יכול להיות שיש אישה שנסעה 40 דקות להייטק בבאר שבע לפני, והיום היא כבר לא מרגישה שהיא יכולה להיות 40 דקות נסיעה מהבית לאור הנסיבות. היא (וזה בדרך כלל נשים) צריכה לעשות שינוי ואנחנו צריכים לסייע לה, למשל בעבודה מרחוק בהאב נגיש ושקט. חשוב לנו לעשות upskilling שיהיה לאנשים אופק וימשיכו לעבוד בפריון עבודה גבוה יותר.

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה

בצל המלחמה || 2024

21-22 במאי

כרמל ברדוגו שצקי, מנהלת תחום תעסוקה, אשכול נגב מערבי:

מובילה את תחום התעסוקה באשכול, אני גיליתי ב-7 באוקטובר שאני גרה 3.8 קילומטר מהרצועה, נתון חדש, ומאז אני מפונה מביתי. מאוד התחברתי לזה שבימים האלו אני לא יכולה להתרחק כמו פעם מהילדים שלי.

אזור הנגב המערבי הוא אזור עם הרבה מאוד פוטנציאל. צריך להסתכל על מענים תעסוקתיים ברמת האזור – גם במענים מקומיים וגם במקרו. יש 11 רשויות. ביניהם ערים – שדרות, נתיבות, אופקים, רהט, מועצה מקומית לקיה ושש מועצות אזוריות: שדות נגב, חוף אשקלון, שער הנגב, אשכול, בני שמעון ומרחבים. אנחנו מסתכלים על פרמטרים של חזרה לעבודה, אבל הם פרמטרים לא מספיקים, כי חייבים לדבר על התמודדות עם הטראומה. בין אם ישירות או כמעט, היא פגעה. בעובדים ובמעסיקים. היינו רוצים לראות את מקומות העבודה הופכים להיות מקדמי חוסן. זה לא משהו של חודש של יום, של סדנת חוסן אחת, זה עניין לטווח הארוך.

עצמאים עלו במחקר של איתמר כאוכלוסייה פגיעה, ואנחנו גם רואים בהם אוכלוסייה שחייבים לטפל בה. המודל שאנחנו מובילים הוא מודל של ליווי עסקי, שמקדמת אותו עמותת בעצמי, כמובן עם עוד חברות ושותפים. אנחנו מדברים על בעלי עסקים שלא תמיד נמצאים בטווח של 4 קילומטר, הרבה מהם מתפרשים על כל אזור הנגב המערבי, והרבה מהם "סלאשרים" – גם עצמאים וגם שכירים. לפעמים פשוט אלה ההזדמנויות שיש באזור.

יש לנו מחסור בעובדים. גם אם השכר גבוה, כמו במקרה של רתכים, אין צעירים שרוצים לעבוד בתחום. גם סייעות לגיל הרך. צריך להסתכל בעיניים מחוברות לשטח.

דפנה אבירם ניצן: תודה כרמל. הכשרות מקצועיות זה נושא שעובר כחוט השני בכל הדוברים במושב, ואנחנו גם תמיד מתעסקים בו לאורך השנים בכנס. היו בתחום התפתחויות, כמו מנהלת המעסיקים, אבל כנראה לא מספיק.

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה

בצל המלחמה || 2024

21-22 במאי

ענבר בזק, מנכ"לית החברה הכלכלת גליל עליון:

שמענו על הבדלים במאפייני התעסוקה בין הצפון, הדרום, ואיו"ש, אבל צריך להבין שזה אזור עם מאפיינים מאוד שונים. אני בת קיבוץ דן, וצריך להבין שהמרחקים מאוד גדולים. שעתיים לחיפה. זה אזור תעסוקה די סגור ואנשים עובדים באזור. יש תושבים שלא פינו אותם אבל מקומות העבודה שלהם נסגרו, ואנשים שלא יכולים להגיע למקום העבודה.

מעצם זה שהם פריפריה, מאפייני התעסוקה מאוד שונים. המגזר הציבורי למשל כמעט אין בצפון, הרוב בירושלים. אז במה עובדים? 1 מ-4 אנשים באזור עובדים בתעשייה, תיירות, וחקלאות. מה מאפיין את הענפים האלה? פריון נמוך ושכר נמוך, ופגיעה מאוד קשה במלחמה. חצי מהעובדים בתעשייה פונו – אי אפשר להרכיב משמרות. לקוחות בינלאומיים התחילו לעזוב. גם בגלל קשיי אספקה וגם מסיבות של אנטישמיות, שאומרים "אנחנו לא רוצים לעבוד עם ישראל". בתיירות, מן הסתם, אין תיירים בגליל. המדיניות של האוצר היא לפצות עד 3.5 קילומטר בצורה די נדיבה, יש ניסיון לייצר פיצוי לעד 9 קילומטר, אבל כל מי שיותר רחוק מינואר השנה בעצם אין פיצוי בכלל. דמיינו עסק ראפטינג שבמרחק 11 קילומטר – אין לקוחות, אין תיירים, האתרים סגורים. המצב קשה מאוד.

קשה מאוד למצוא עכשיו עובדים, בכל הארץ. ענף נוסף שקיים בגליל העליון – food tech. עבדנו קשה על לייצר ecosystem, בתור מנוע צמיחה, והתעשייה הזו פשוט התפיידה. אני לא יודעת כמה חברת הייטק שעברה ליוקנעם או לקיסריה יהיה לה סיבה לחזור לצפון. אנחנו נלך חמישים שנה אחורה מבחינת תעסוקה.

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה

בצל המלחמה || 2024

21-22 במאי

פרופ' ניר קידר, נשיא המכללה האקדמית ספיר:

אני רואה דברים די דומים למה שנאמרו פה כל הבוקר. הייתה לא מעט גמישות בנושא התעסוקה. אני המעסיק הכי גדול בעוטף ישראל, והיה צריך לא מעט גמישות. אני אתאר לכם את השבועות האחרונים – הממונה על השכר אמרו לנו להחזיר את העובדים, אבל עדיין יורים עלינו. העובדים שלנו חווה טראומה קשה, חלקם היו סגורים יותר מעשר שעות בממ"דים. אנשים לא מסוגלים לגור לא בדירת קרקע, לא בדירה גבוהה. מה אנחנו עושים? עבודה מרחוק?

כשמדברים על התקומה של האזור אחת התשובות החשובות היא – אקדמיה. לא רק בגלל מי שאני. לאקדמיה יש אימפקט מחומש על החברה מסביב: 1. אנחנו המעסיק הכי גדול, ישירות 2. אנחנו מפתח כוח האדם הגדול ביותר באזור. אנחנו בעצם 2.5 מכללות עם 4,500 סטודנטים בכל התחומים ממדעי המחשב לקולנוע ועבודה סוציאלית והנדסאים. 3. אחריות. אנחנו לקחנו על עצמנו כאחריות להיות אחד ממנועי הצמיחה המרכזיים של האזור. דיברו היום על הכשרות מקצועיות. אנחנו עושים הכשרות מקצועיות. אני שובר את הראש עם החברות והחברים שלי לאזור איך לספק מענה למחסור בעובדים, גם רתכים ועובדי בניין. אחד המענים הוא לפתח גם כוח אדם אקדמי נדרש. למשל בהכשרת כוח אדם רפואי וטכנולוגיות מתקדמות, מתוך הבנה של הצורך של האזור. 4. יש לנו השלכות סדר שני – אם אנחנו מושכים סטודנטים מהמרכז, שיבואו ויגורו ויעבדו ויצרכו באזור, ואני מקווה שגם יישארו לחיות בו. אנחנו חושבים על שוק התעסוקה לא רק בתעסוקה רגילה, אלא מה שאנחנו קוראים לו "חכות של אימפקט". רוב הסטודנטים לא יהיו חוקרים, וצריך לתת להם חכות של כישורים, מיומנויות וערכים שיסייעו להם להשתלב בשוק העבודה העתידי. גם בתמיכה של בנק הפועלים ומנהלת תקומה, לא רק לספק את המיומנויות אלא לתת גם חמישית מכל הלימודים יהיו פרויקטים מעשיים באזור, כחלק מצוותים אינטרדיסציפלינריים שיחקרו ויפתרו את הבעיות של האזור.

אשמח שתצטרפו אלינו ביוזמות האלה.

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה

בצל המלחמה || 2024

21-22 במאי

עידן טנדלר, בכיר בפלאו אלטו נטוורקס:

המסקנה הבלתי נמנעת היא שגם אם אנחנו שונים ומצביעים למפלגות שונות אנחנו עובדים ביחד כדי לפתור את הבעיות. הפתרון – הייטק. ענף גדול, אנשים של פתרונות. אין סיבה שאנשים יסעו שעתיים, היום אפשר לעבוד מרחוק. הגיע הזמן שאנחנו חברות ההייטק נציב יעד – על כל 5 משרות פתוחות בהייטק הישראלי, אחת – מהצפון ומהדרום. אנחנו יכולים להגיע לטלנט בצפון ובדרום. רוב הטלנט בצפון ובדרום מגיע מהמכללות. אנחנו בהייטק קצת סנובים, מעדיפים בוגרי אוניברסיטאות, אבל אין סיבה שלא נפתח את הדלת למכללות וגם נעזור לחזק אותן.

הממשלה – חייבת לעזור בסבסוד. לא רק של הכשרות, שזה חשוב, אלא גם בסבסוד של התמחויות. יש בעיה של ג'וניורים. אנחנו לא אוהבים להעסיק אנשים בניסיון. למה? ככה. צריך להכיר בזה, והממשלה צריכה לעזור לפתור את זה.

הגיע הזמן שהממשלה תקים תקומה בצפון.

חינוך. היכולת שלנו לגייס חברה להייטק תלויה בכמה תלמידים ילמדו בגרות הייטק. 5 מתמטיקה אנגלית מדעי המחשב. לא כולם צריכים ללמוד, אבל צריך יותר מהם. יש פער בלתי נתפס – 15% מהתלמידים בתל אביב, רעננה, ובדרום ובצפון זה רק 7%. איך אנחנו חיים עם הפער הזה? זה צריך להיות יעד עליון שנפתור את זה.

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה

בצל המלחמה || 2024

21-22 במאי

התייחסויות קצרות:

ענבר בזק: ביחס לשני דברים שנאמרו:

1. כמה המכללה היא עוגן תעסוקתי. התקבלה החלטה כבר בממשלה הקודמת להפוך את תל חי לאוניברסיטה. לצערי הרב שר החינוך בזמן המלחמה מתעסק בפוליטיקה קטנה ועוצר את המהלך ומסכסך בין הרשויות. החלטה אומללה. נכנסו למלחמת קרקעות ולמי תלך הארנונה והעברות שטחים בין מועצות. התהליך יימשך שנים עכשיו בבתי משפט ובבג"ץ.

2. מאז ה-7 באוקטובר הילדים לומדים 3 שעות בשבוע 4 ימים. 12 שעות שבועיות. בגלל מחסור במורים כי חלק מהמורים פונו וגם בגלל סגירת בתי ספר שפוננו ונסגרו ובגלל מחסור בכיתות נוצר פה פער עצום. משרד החינוך והאוצר צריכים לתקצב כדי לסגור את הפער, אני מתארת לעצמי שבדרום זה דומה. דורות שלמים שלא ישלימו את ההשכלה שמגיעה להם.

ניר קידר:

בעוטף המצב קצת יותר טוב. אנחנו עומדים להכפיל את המספר של סטודנטים ואין לנו מריבות בין האזורים – אנחנו נעבוד גם בשער הנגב וגם בשדרות במקביל מתוך הבנה של כל אשכול הנגב המערבי של החשיבות של האקדמיה.

ד"ר נטע משה, מרכז המחקר והמידע של הכנסת:

תוכניות גדולות ומורכבות לגיבוש ולביצוע, ואסור להזניח את המעקב. צריך שיתוף פעולה כדי שהמידע על יישום התוכניות יהיה זמין, שקוף, נגיש, בפורמט שקל לעבוד איתו, וזמין בזמן אמת. צריך לאתר חסמים בזמן אמת ולעקוב אחריהם בזמן אמת. זה חשוב לח"כים כי הם צריכים לפקח על הממשלה, ולאזרחים בכלל.

ירום אריאב, מנכ"ל האוצר לשעבר:

מילה על החקלאות, הכאה על חטא – אנחנו הסתכלנו בשנות ה-90 על חקלאות כמשהו של העבר. אנחנו הבנו ב-7 באוקטובר שהגבול נקבע לפי התלם האחרון שנחרש זו לא קלישאה עבשה אלא המציאות. יש חשיבות לקיים חקלאות גם מבחינת ביטחון מזון וגם מבחינת השמירה על הגבולות.

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה

בצל המלחמה || 2024

21-22 במאי

ישראל אוזן, מנכ"ל משרד העבודה:

יש מתח מתמיד החל מה-7 באוקטובר עד היום בין הצרכים הביטחוניים ובין הצרכים של המשק. התפקיד שלנו הוא להיות בתווך ולוודא שיש איזון נכון. בדר"כ הצרכים הביטחוניים מנצחים אבל כשמנהלים את זה נכון אפשר לאפשר לשני הדברים לעבוד. אנחנו נכנסנו לתקופה של תמורות, לעיתים חיוביות. האבטלה הייתה נמוכה מאוד לפני המלחמה, והיום האבטלה במגמת ירידה ואני מאמין שהיא גם תרד יותר.

אנחנו מנהלים את המשק תוך כדי ריצה. ביום של ה-7 באוקטובר שר העבודה חותם על ריתוק משקי שמגדיר סוג של מילואים על אחוז מסוים מהמשק שמחייב אותו להתייב בשוק העבודה כדי לוודא שיש לנו רצף תפקודי – מזון, אנרגיה, כל מה שצריך. מי גובר על מי? צו מילואים מול ריתוק משקי? זה אתגר לא פשוט. הרבה מאוד חברות שילמו מחיר לא פשוט על זה שלקחו להם חברים קריטיים בשביל התפקוד הבסיסי של המשק ובשביל המילואים. הסקטור שהכי נפגע, בעבר ובהווה, מסוגיית המילואים הוא ההייטק. צעירים מאוד אפקטיביים שהצבא מתקש להשאיר אצלו, ובצדק, ובמחיר כלכלי כבר. גם נשות המילואים – הן לא מאופיינות בתור תת אוכלוסייה, אבל הן משלמות מחיר מאוד כבד. בסוף מי שמשלם את המחיר זה המשק וצריך לנהל את הדברים בעיניים פקוחות

אתגר משמעותי מאוד זה האוכלוסייה הערבית. ראינו מתחילת המלחמה הדרדרות בכל מדדי התעסקות בקרב צעירים ערבים. זה השתפר מתחילת המלחמה אבל עדיין יש לנו אתגרים של צעירים חסרי מעש ששם צריך להשקיע יותר מאמץ.

אירוע נוסף זה העובדים הזרים והפלסטיניים. מאות אלפי עובדים חסרים. התפקיד שלנו הוא לשמור על המשק ולדאוג שאנחנו לא פוגעים בעובד הישראלי לטובת עובד זר במקביל להזרמת החמצן למשק.

כמובן צריך לדבר גם על המפונים. אנחנו משרד העבודה מאפיינים אוכלוסיות שאיתן אנחנו עובדים בשגרה. כבר בתחילת אוקטובר החלטנו שאנחנו עובדים בנוסף לאוכלוסיות הרגילות שלנו גם עם אוכלוסיות המילואים והמפונים, והעבודה עם תקומה היא הדוקה. לפעמים זה בא על אוכלוסיות לא מפונות אבל אנחנו צריכים לעשות תעדוף בתקופה הזו.

נסיים בסיפור שחשוב לי לספר: יצאתי עם שר העבודה לסיור בעוטף בשבועות הראשונים של המלחמה ונפגשנו שם עם בעלי עסקים ומפעלים ולשמנו את האתגרים שלנו. נכנסנו למפעל של חיתוך ירקות, ומנהל המפעל, יהודי שומר שבת, הצביע לי על קונטיינר ואמר לי שזה מיכל של כרוב סגול. שאלתי אותו אז מה? הוא אמר שהוא הבין תוך כדי האירוע של תחילת המלחמה, כמה שהוא היה בטראומה אישית גדולה, שהחקלאות

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה

בצל המלחמה || 2024

21-22 במאי

תיפגע. הוא הבין שאם הוא לא היה מזמין, מייד במוצאי השבת של ה-7 באוקטובר, כרוב סגול, לא יהיה לו כרוב סגול בעוד חודש, אז הוא הזמין אותו מייד. הוא אמר לי שזה המיכל שהוא הזמין באותו היום.

זה סיפור שזעזע אותי באותה שנייה. אנחנו מדברים הרבה על האתגרים ש להשירות הציבורי, ואם אנחנו נדע לחדד את התפיסה של אותו מנהל מפעל – מדובר באדם שיכל לטפח את עצמו ברחמים עצמיים, ובחר להתרכז במה הוא יצטרך בעתיד. זה התפקיד שלנו, לדעת להפנים את המסר הזה, שאנחנו צריכים לדאוג לכרוב הסגול העתידי של המדינה ולעבור ביחד את הימים האלה.